

УДК 35.01:35.071

Т.В. Новаченкокандидат педагогічних наук, доцент
Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ**СТАНОВЛЕННЯ АВТОРИТЕТУ ПРАВИТЕЛІВ КИЇВСЬКОЇ РУСІ
В КОНТЕКСТІ УНІВЕРСАЛЬНОГО СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНОГО ЦИКЛУ**

У статті визначено тенденції становлення авторитету правителів Київської Русі в контексті універсального соціально-історичного циклу, зокрема його інволюційного та еволюційного періодів.

Ключові слова: авторитет, соціально-історичний цикл, інволюція, еволюція, екстравертність, інтравертність.

I. Вступ

В умовах нинішнього варіативного розвитку української держави й суспільства перед системою державного управління та суспільством у цілому постає завдання вибору власного, притаманного національній культурі шляху розвитку, забезпечення суспільства й держави від різних соціальних і психо-соціальних дисфункцій, досягнення органічності та гармонійності суспільно-владних відносин, оскільки лише так можна побудувати заможне суспільство й сильну державу. Здійснення глибокого аналізу соціальної реальності стає можливим за допомогою "епохальних" – соціальних циклів, що становлять одиницю суспільно-історичного аналізу. В межах саме цих соціальних циклів, в їх цілісному природному змісті виникають, розвиваються й занепадають основні соціальні процеси, а впродовж перехідних суспільно-історичних епох протидіють різноспрямовані векторні сили суспільного розвитку.

II. Постановка завдання

Мета статті – застосовуючи концепцію універсального соціального циклу для соціально-історичного аналізу періоду існування Київської Русі, розглянути цю епоху як таку, що складається з двох періодів – інволюційного та еволюційного, визначити тенденції становлення авторитету правителів Київської Русі цих періодів.

III. Результати

Як відомо, у X ст. відбувався процес об'єднання всіх давньоруських земель у єдину державу, однак певної завершеності ці процеси досягли за Володимира Великого, коли в 988 р. було проведено адміністративну реформу. Її суть полягала в приєднанні до Києва основних союзів давньоруських племен, що призвело до ліквідації місцевих "племінних" князівств, і замість цього здійснено новий адміністративний поділ Русі на області довкола міст, куди київський князь призначав намісників і посадників, на-

самперед своїх синів. Відтоді започатковано авторитет династичного правління, який згодом став традиційним. На цьому етапі виникла дружинна форма державності. Її особливість полягала в тому, що дружина в руках намісного князя була засобом примусу – збору данини, підкорення нових земель та управління, що виражалось в захисті інтересів країни від ворогів. Однак стосунки між князем і дружиною були неоднозначними – дружині не можна було наказувати, її необхідно було переконувати, що підтверджується фактами із "Повісті временних лет", де князь Ігор залежить від дружини, а отже, влада князя не була достатньо сильною й авторитетною. Літописець Нестор, будучи політичним діячем свого часу, всю відповідальність за негаразди своєї землі покладає на князів. Він наголошує, що центром згуртування давньоруських князівств має бути не великокнязівська влада, а церква, яка допоможе вивести Руську землю з кризи, до якої призвели її правителі. При цьому, виступаючи за єдність руської землі, літописець покладається не на традиційний авторитет самодержця, а на братство та співробітництво між князями, однак з авторитетом церкви, оскільки все на землі перебуває під пильним оком Бога, тож будь-які події є наслідком божественного провидіння.

Таким чином, важливим фактором, що сприяв як об'єднанню Київської Русі й перетворенню її на могутню державу, так і посиленню авторитету влади монарха, було введення в 988 р. християнства на Русі – релігії, яку сповідувала на той час абсолютна більшість народів Європи та Близького Сходу. Саме вибір цивілізаційної належності і прийняття християнства пов'язаний з входженням України-Русі в інволюційний період [1, с. 225].

Християнська церква стала суттєвим елементом державної структури, оскільки разом зі своїми церковними функціями вона виконувала тепер ще й функцію політичної

ідеології. Філософи та літописці намагаються усвідомити моральний світогляд християнства, розкрити джерела й передумови становлення державності Київської Русі. Так, одним із документів давньоруської писемності є “Слово про закон і благодать” київського митрополита Іларіона. У ньому йдеться про пріоритет християнської благодаті перед старозавітним законом, описано поширення християнства на Русі, обґрунтовано ідею її самостійності та права на рівність серед інших християнських народів. Так, у порівняннях, що характеризують закон і благодать, очевидно виглядає перевага благодаті над законом, зокрема: спершу тінь – потім істина, рабня Агар – вільна Сарра, світло місяця – сонячне сяйво, нічний холод – сонячна теплота. Отже, благодать – християнське віровчення, викладене в Новому Заповіті Біблії, – Іларіон вважає вищим авторитетом у розвитку людства. У своєму творі ім'я князя Володимира митрополит ставить в один ряд з апостолами Петром, Павлом, Іоанном Богословом і Марком та уподібнює його Константину – римському імператору: “Подібний ти до великого Константина, рівний розумом, рівний христолубством, рівний честю служителям його... Тож подібний тому еси, з ним однакової слави і честі достойний” [3, с. 200]. Очевидно, що, прославляючи Володимира, митрополит Іларіон намагається відкинути всі сумніви стосовно авторитетності князя. Водночас, прославляючи могутність Руської держави, митрополит наголошує на тому, що дотримання закону – це обов'язок людини перед Богом, проте такий, який не дає права на спасіння. Спасіння ж є можливим тільки через природність і віру – через благодать. Таким чином, закон визначає зовнішній авторитет, а віра – внутрішній.

Подальше становлення авторитету правителів Київської держави тривало під час правління наступника Володимира – Ярослава Мудрого (1015–1054 рр.). Відомо, що в історію князь Ярослав увійшов як державний діяч, за якого закони було зібрано у збірник “Руська правда”. Цей документ мав неабияке значення саме з політичної точки зору, оскільки утверджував Київську Русь як цілісне суспільство й державу та утверджував авторитет закону. Водночас Ярослав Мудрий підтримував утвердження та поширення християнського віросповідання, підтримуючи авторитетом княжої влади ще не міцну церковну організацію. У “Повісті временних лет” описано діяльність Ярослава Мудрого як освіченого правителя. “Володимир Великий землю зорав і розпушив її, тобто просвітив християнством. А син же його Ярослав засіяв книжними словами, а ми тепер пожинаємо, приємлемо серцем книжну науку. Велика-бо користь від навчан-

ня книжного. Книги – мов ріки, які напоюють собою увесь світ; це джерело мудрості, в книгах – бездонна глибина... в книгах знайдеш велику втіху і користь для своєї душі, бо той, хто часто читає книги, той веде бесіду з Богом і наймудрішими мужами” [4, с. 89]. Тож, за часів князювання Ярослава Мудрого посилилася міць держави, що позначилося на підвищенні авторитету правителя безпосередньо в Київській Русі й у середньовічному світі. Отже, можна припустити, що Ярослава Мудрого характеризують властивості екстравертності – традиційний, міфологічний світогляд, який орієнтує на цінності навколишнього світу. Їх можна спостерігати в описах процесу впровадження ним християнства та в його просвітницькій діяльності. Інтуїтивний спосіб світосприйняття можна побачити в схильності до всього нового, бажанні вирішувати нові завдання, якщо навіть це й не дає практичних переваг.

Внук Ярослава Мудрого, Володимир Всеволодович Мономах (1053–1125 рр.), установив на Русі міцну централізовану владу. Він відмінив принцип сеньйорату (влада найстаршого сина в роді), ліквідувавши таким чином братовбивчі конфлікти. Саме завдяки об'єднанню більшості розпорошених земель Мономаху вдалось набути значного авторитету. Для забезпечення стабільності всередині країни він нерідко вдавався до рішучих дій проти порушень миру, але завжди виявляв до упокорених противників милосердя. Наприкінці правління Володимира під його безпосереднім управлінням і владою слухняних батькові синів перебувало три чверті території Київської Русі. Така консолідація сил забезпечила і князю Володимиру, і країні надзвичайно високий міжнародний авторитет. При цьому відомо, що Мономах був не лише видатним політиком, а й талановитим письменником. Так, у Лаврентіївському списку “Повісті временних лет” (1096 р.) розміщено твір Володимира Мономаха, відомий під назвою “Повчання дітям”. На прикладах своїх життєвих ситуацій він формулює правила поведінки, що відповідають принципам християнської моралі: “Не вбивайте ні винного, ні невинного, навіть коли заслужить на смерть, не губіть душі людини... Переїздячи по своїх землях, не дозволяйте службі кривдити ні своїх, ні чужих, ні в селах, ні на полях – щоби вас не проклинали... Де пристанете, напійте й нагодуйте вбогого, особливо ж уважайте на чужинців, звідкіля б вони не прийшли, малій чи великій, чи посол. Коли не можете їх чимось обдарувати, то дайте їм їсти і пити, бо вони потім розносять про чоловіка славу чи неславу по всіх землях. Відвідайте хворого, проведіть покійника, не минайте людини, не привітавшись й не сказавши їй доброго слова. Старих шануйте як батьків,

молодих як братів. Бога ради, не лінуйтеся, я благаю вас... А коли добре щось умієте – того не забувайте, а чого не вмієте – то того учитесь, так же як батько мій. Удома сидючи, він зумів знати п'ять мов, – а за се почесть єсть од інших країв”. Отже, “Повчання дітям” є значущим документом управлінської думки того часу. Для нащадків там “змальовано” виразний “портрет свого часу і себе самого” та подано ідеальний образ правителя Русі, містяться практичні настанови щодо управління державою, акцентуючи на тому, що князь як державний муж є носієм закону і моральності, саме на цьому має ґрунтуватись його авторитет, у цьому сила його князівської влади.

У творі “Слово про погибель Руської землі” було синтезовано легенди про Володимира Мономаха, зокрема його державницький та воїнський авторитет, а через багато століть, у 1873 р., видатний учений Микола Костомаров у своїй “Руській історії в життєописах її найголовніших діячів” напише про те, що Володимир Мономах – князь діяльний, сильний волею, котрий вирізнявся здоровим глуздом серед своєї братії, князів руських. Біля його імені обертаються важливі події руської історії в другій половині XI ст. і в першій половині XII ст. Ім'я Володимира Мономаха було настільки шановане нащадками, що згодом склалася казка про те, що нібито візантійський імператор надіслав йому царські клейноди – вінець і барми, і через кілька століть після нього московські государі вінчалися вінцем, який назвали “шапкою Мономаха”.

У XIII ст. в західноукраїнських землях виникла інша велика українська держава – Галицько-Волинське князівство, що є початком еволюційного періоду Київської Русі. Отже, на Заході – від Карпат до Дніпра – утворився новий сильний політичний організм, що запозичив спадщину Києва, який занепав. У внутрішній політиці князь зосередив увагу на зміцненні княжої влади як гаранта державності. Проте пов'язані спільними інтересами, а саме збереженням своєї влади та землеволодіння й придушенням опору народних мас, князь і боярська верхівка перебували у стані постійного протистояння за владу.

Яскравою постаттю цього періоду є князь Роман Мстиславович. Він намагався зосередити в своїх руках усю державну владу, спираючись, як і в інших країнах Європи, не лише на свою військову дружину, а й на міську верхівку, і стати абсолютним монархом. Тому в межах країни його називали “Самодержцем всея Русі”, а західноєвропейські хроністи нарекли іменем короля русинів – *Romanus Rex Ruthenorum*. Зовнішня політика князівства базувалася на переможних походах проти половців, що дозволили

Роману набути великого авторитету в Європі. Підтвердженням цього служить той факт, що у 1204 р. папа римський Інокентій III пропонує Роману королівську корону. Отже, у побудові абсолютної монархії спостерігається поєднання традиційного та елементів харизматичного авторитету.

Продовження державотворчої традиції, яку започаткував Роман Мстиславович, й утвердження особистісного (харизматичного) авторитету спостерігаються у правлінні Данила Галицького. Утвердившись у Києві й поширивши свою владу на всю територію сучасної України від дельти Дунаю до Прип'ятського Полісся й від Карпат із верхів'ями Вісли до Дніпра, Данило Галицький об'єднав усі землі, що належали колись його батькові, і став наймогутнішим князем дому Рюриковичів. Для забезпечення свого панування над боярами князь Данило Галицький, як і його батько, прагнув заручитися підтримкою селян і міщанства. Для захисту смердів від сваволі бояр у села призначалися спеціальні урядники, формувалися військові загони із селян. Понад сорок років боровся князь Данило з боярською опозицією та переміг її, тим самим зміцнивши верховну князівську владу й забезпечивши усталений тип авторитету на наступне століття. Але неминучість війни з Батием була очевидною, і він розумів, що сам не зможе встояти перед монгольським військом, тому спрямував свої зусилля на створення загальноєвропейської коаліції проти монголів, які вже захопили простори Євразії від Японського моря до Дніпра. Однак країни католицької Європи ще не усвідомлювали масштабів загрози й сприймали монголів у першу чергу як природних союзників християнців у боротьбі з мусульманами на Близькому Сході. Тому дипломатичні зусилля князя не увінчалися успіхом, і, як відомо, після падіння Києва Батий стрімко просувався на захід, захопивши основні центри Прикарпаття й Волині – Володимир і Галич, а навесні 1241 р. напали на Польщу й Угорщину. Решта Європи була врятована від розгрому тому, що вже біля кордонів Італії у 1242 р. Батий одержав звістку про смерть великого хана Удегея і повернув військо, щоб устигнути в Монголію на вибори нового володаря Євразії й перерозподіл володінь між представниками дому Чингізидів. Данило Галицький не гаяв часу і відновлював колишній авторитет Галицько-Волинської держави серед її сусідів. У 1252 р. Данило Галицький та його син Лев відбили атаки монгольських загонів, а наприкінці наступного року самі перейшли в наступ, завдавши татаро-монголам низку поразок. Повертаючись з Австрії, у 1253 р. Данило Галицький коронований папськими послами вінцем благословення і королівським саном, прийняв титул “короля

Малої Русі". Данило Галицький усіма силами прагнув звільнення від монголів, шукаючи для цього союзу із Заходом, хоча й не отримав звідти нічого, крім королівського титулу, проте цей факт підносив його авторитет серед інших князів і допомагав під час встановлення дипломатичних відносин з європейськими державами.

Свідомо зупинившись на деяких історичних подіях, що характеризують правління видатної постаті українського Середньовіччя – Данила Галицького, можна стверджувати, що це – харизматична особистість. Князь Данило Галицький спрямовував свої думки й почуття, інтереси та схильності на благо своєї Батьківщини, цілком відповідаючи вислову Бісмарка про те, що абсолютизм у першу чергу вимагає від володаря неупередженості, чесності, відданості своєму обов'язку, енергійності й духовної скромності. Можна зробити висновок, що він доволі раціональна людина, налаштована на теперішнє життя з відчуттям навколишнього світу, а практичність та активність указують на вміння реально оцінювати факти й події. Це людина з підвищеною рефлексивністю, що зумовлює розвиток її духовної культури, прагнення до нових досягнень, що домінують над спокоєм. Інколи це призводило до виникнення планів, які не завжди підтверджувались очікуваними результатами. Однак налаштований на реальні справи Данило відчайдушно їх захищав, прагнучи нових досягнень. Очевидними є його установки на нинішнє життя, добре відчуття навколишнього світу, практичність та активність, реалізм в оцінюванні фактів і подій.

У XIV ст. Галичина потрапила до складу Польської держави, а Волинь і Наддніпрянщина перейшли під владу Великого князівства Литовського, де вся влада – законодавча, виконавча, військова та судова – була сконцентрована в руках Великого князя, який користувався абсолютною владою – авторитаризмом. Однак у ці часи спостерігається розквіт еволюційного періоду України-Русі. Виявлення покірності волі Великого князя молодими, які виконували роль радників, дозволило Литві залишитись цілісною державою. Звісно, що литовське панування внесло ґрунтовні зміни в устрій України, оскільки централізована система управління була запроваджена Литвою і на її території. Верховна влада з рук українських князів була передана литовським намісникам, здебільшого синам та родичам Великого князя з династії Гедиміновичів, які здійснювали адміністративне управління від імені князя. Таким чином, українська титулована знать втратила місце державних володарів і стала васалами Великого князя. Проте, як відомо, литовське панування було більш задовільним, ніж татаро-монгольське гноблення. З

часом через брак людей для управління своїми величезними володіннями литовці дозволяли місцевій українській знаті обіймати високі адміністративні посади в центральних державних установах та урядах. Відомий історичний факт, коли українська мова на ті часи стала офіційною мовою уряду, і нею складено всі без винятку документи, акти й урядові книги; водночас утверджується також привілейоване становище православної церкви.

Зрозуміло, що така політика заохочувала українську знать приєднуватися до переможців, яких сприймали не як цілковитих іноземців. Велику роль тут відіграло християнство, оскільки владна верхівка литовців-язичників, потрапляючи під культурний вплив своїх слов'янських підданих, виявляла незмінну повагу до місцевих звичаїв, підтвердженням чому є збереження традицій Київської Русі, на чому наголошував М. Грушевський. Водночас українські князі і пани, обіймаючи посади міністрів і гетьманів, мали рівноправне становище з корінними литовцями й були глибоко прив'язаними до Литовської держави, патріотично служачи їй, дбаючи про її розквіт та могутність і таким чином утверджуючи свій авторитет. Магдебурзьке право, яке отримало чимало українських міст, сприяло розвитку місцевого самоврядування. У Великому князівстві Литовському існували адміністративно-територіальні одиниці, які посідали особливе місце в структурі адміністративно-правового підпорядкування держави. Насамперед, це Запорізька Січ, яка, як відомо, виникла на дніпровському острові Хортиця в середині XVI ст., де зароджувався визвольний козацький рух. Інакше кажучи, попри всі недоліки перебування під владою Великого князівства Литовського, було створено сприятливі умови для розвитку українського державотворення. Хоча українські князі й підкорялися литовцям, однак мали великий авторитет у суспільній, економічній, релігійній та культурній сферах життя.

Однак із Люблінською унією 1569 р. литовсько-руська доба в історії України закінчується. Не зважаючи на те, що українські землі становили основну частину Речі Посполитої, яка перетворилась на найбільшу в Європі державу, було поставлено під сумнів саме існування українців як окремої етнічної спільноти.

Контекст дослідження вимагає зосередитися на характеристиці української аристократії того часу. Аристократія (грец. "ρίστεύς" – знатне, благородне походження і "κράτος" – влада, держава, могутність) – це форма державного правління, за якого влада належить знаті (на відміну від одноосібного спадкового правління монарха, одноосібного виборного правління тирана або демок-

ратії) [7]. Тож приклад привілейованого польського шляхтича чинив величезний асиміляторський вплив на українську знать. При цьому релігія та культура, визнаючи соціальний статус української аристократії неповноцінним, глибоко вражали її самолюбство. Унаслідок цього українські аристократи стали масово зрікатися віри батьків і приймати католицизм, а з ним польську мову та культуру. Український народ був кинутий напризволяще, тому перед українською аристократією постало питання необхідності визначитися, з ким вона буде: з народом чи з колонізаторами? Можливість такої альтернативи сформулював В'ячеслав Липинський у брошурі "Шляхта на Україні: її участь в житті українського народу на тлі його історії". У трактаті "Тренос, або Плач за Святою Східною Церквою" (1610 р.) Мелетій Смотрицький також говорить про втрату благородних, славетних, відважних і давніх домів руського народу, що на весь світ славилися могутністю, відвагою й авторитетом своїх провідників. З поширенням колонізації серед української знаті, православ'я, українська мова та звичаї почали пов'язуватися насамперед із нижчими верствами, які були в очах поляків предметом презирства. Тому амбіційні молоді українці були постійно змушені вибирати між відданістю власному народові й традиціям та асимілюванням у панівне суспільство і його культуру. Таким чином, українці втратили клас, який зазвичай здійснював державне керівництво, ставив певні політичні цілі, сприяв культурі та освіті, підтримував церкву й живив відчуття ідентичності суспільства. Однак освічені кола людей усвідомлювали, що примусові колонізація та покатоличення загрожують самому національному існуванню народу. Вирішення окреслених проблем бачили в поширенні писемності, освіті, створенні різноманітних шкіл, політичних та історичних творів, підготовці вчителів, учених тощо.

IV. Висновки

Інволюційний період, що переживала Київська Русь у IX–XIII ст., характеризується як традиційним авторитетом одноосібного монарха, так і авторитетом федеративної монархії, що також відповідає традиції. Однак відповідно до періоду, що висвітлюється, з великою часткою ймовірності можна припустити, що правителі Київської Русі відповідають властивостям особистості з екстервертною установкою світогляду, що орієнтує їх на цінності навколишнього світу. Ірраціональність сприяє здатності гнучко змінювати рішення й поведінку, що залежать

від поточної ситуації. Бажання заволодіти владою першого престолу характеризує наляштованість правителя на пріоритет матеріальних ресурсів. Еволюційний період першого епохального циклу, прожитий у Великому князівстві Литовському, мав позитивне значення для розвитку українського державотворення та становлення авторитету правителя, адже фактично влада в українських землях належала місцевій знаті, яка посідала свої місця у центральних органах управління, так і на місцевому рівні, обіймаючи майже всі вищі посади, і створювала свій окремий, місцевий стиль життя, вкорінюючи авторитет традиції. У становленні авторитету правителя інволюційного та еволюційного етапів у Київській Русі спостерігалися такі тенденції: традиційний тип авторитету одноосібного монарха поступився авторитету федеральної монархії, а експансія з боку Литви й Польщі призвела до того, що українські аристократи здебільшого вели пристосовницький спосіб життя, що негативно позначалося на "народженні" державців.

Список використаної літератури

1. Афонін Е.А. Суспільний розвиток від Різдва Христового = Social development AD / Е.А. Афонін, О.М. Бандурка, А.Ю. Мартинов ; Укр. т-во сприяння соц. інноваціям ; Атлантична рада України ; Відділ інф.-бібл. забезпечення апарату Верховної Ради України ; пер. з укр. В.В. Кухтіна. – К. : Парлам. вид-во, 2000. – 316 с.
2. Афонін Е.А. Велика розтока (глобальні проблеми сучасності: соціально-історичний аналіз) / Е.А. Афонін, О.М. Бандурка, А.Ю. Мартинов ; Укр. тов-во сприяння соц. інноваціям ; Відд. інф.-бібл. забезпечення Апарату Верховної Ради України. – К. : Видавець Парапан, 2002. – 352 с.
3. Давня українська література : хрестоматія / упоряд. М.М. Сулима. – 3-тє вид. – К., 1996. – 312 с.
4. Літопис руський за Іпатським списком / [переклав Л. Махновець]. – К. : Дніпро, 1989. – 592 с.
5. Липа Ю. Призначення України / Ю. Липа. – Львів : Відродження, 1991. – 287 с.
6. Мартинов А.Ю. Історична соціологія (циклічна парадигма) : монографія / А.Ю. Мартинов ; Національний університет внутрішніх справ ; Українське товариство сприяння соціальним інноваціям. – К. : УІАД "Рада", 2004. – 288 с.
7. Философский энциклопедический словарь / гл. ред.: Л.Ф. Ильичев, П.Н. Федосеев, С.М. Ковалев, В.Г. Панов. – М. : Сов. энциклопедия, 1989. – 840 с.

Стаття надійшла до редакції 18.08.2013.

Новаченко Т.В. Становление авторитета правителей Киевской Руси в контексте универсального социально-исторического цикла

В статье определяются тенденции становления авторитета правителей Киевской Руси в контексте универсального социально-исторического цикла, в частности его инволюционного и эволюционного периодов.

Ключевые слова: авторитет, социально-исторический цикл, инволюция, эволюция, экстравертность, интравертность.

Novachenko T. Establishment of the authority of the rulers of Kievan Rus in the context of the universal socio-historical cycle

The article defines tendencies of development of the authority of the rulers of Kievan Rus in the context of the universal socio-historical cycle, in particular its involutory and evolutionary periods. Involutionary period experienced Kievan Rus in the IX–XIII centuries, characterized as traditional authority of the sole monarch, and the authority and influence of the Federal monarchy, which also corresponds to the traditions. However, in accordance with the period is considered very likely to assume that the rulers of Kievan Rus correspond to the properties of a personality with екстравертною installing Outlook, orients them to the value of the surrounding world. Irrationality supports the ability to flexibly change the decisions and behavior depend on the current situation. The desire to seize the power of the first throne characterizes the attitude of the ruler of priority of material resources. The evolutionary period of the first epochal cycle, lived in the Grand Duchy of Lithuania, had a positive impact on development of Ukrainian state and development of the authority of the ruler, in fact, the power in the Ukrainian lands belonged to the local nobility, which took its place as the Central government, and local level, taking almost all the highest positions, and has created its own private, local life style, укореняя authority of tradition. Establishment of the authority of the ruler of the involutory and evolutionary stages in Kievan Rus these trends, namely, the traditional type of authority of the sole monarch lost the authority of Federal monarchy and its expansion on the part of Lithuania and Poland led to the fact that the Ukrainian aristocrats mainly conducted timeserving way of life, which bore negatively on the “memories” Dzyarzhautsau.

Key words: authority, socio-historical cycle, involution, evolution, extraversion, introverted.